

RESUM

A. NIVELLS DE BENESTAR I DEMOGRAFIA

A.1. Nivells de benestar

Les dades referides a l'any 2008, les últimes disponibles, plantegen una major capacitat adquisitiva mitjana de les Illes balears enfront del conjunt espanyol, amb uns ingressos per individu equivalent superiors en un 7,4% als de les Illes espanyoles, i situen les Illes balears en un bloc de regions, juntament amb Navarra, Madrid, Catalunya i el País Basc, clarament distanciat per sobre de la resta. Quant a la distribució de rendes, els indicadors de desigualtat de les Balears se situen en el mateix rang que per al conjunt espanyol, amb valors de l'índex de Gini del 0,327 i el 0,323, respectivament. Malgrat això, des d'una perspectiva europea, els valors de desigualtat de les Balears i Espanya són dels més elevats entre els països integrants de la Unió Europea. Quant als indicadors de pobresa relativa, es detecta un percentatge més elevat a les Balears de Illes en risc de pobresa que a Espanya. Així, la taxa de risc de pobresa relativa de les Balears se situa en el 22,3%, quan aquesta és del 19,5% en el conjunt espanyol. En termes absoluts aquesta taxa suposa que a les Balears hi ha 91.293 Illes en risc de pobresa. Igual que per als indicadors de desigualtat, la taxa de pobresa relativa ha augmentat i ha passat del 16,9% el 2007 al 22,3% el 2008, mentre que en el cas espanyol s'ha mantingut estable a l'entorn del 19,5%, tot assolint uns valors dels més alts entre els països europeus tot just a l'inici de la crisi econòmica.

A.2. Demografia

Les dades definitives del padró municipal d'1 de gener de 2010 reflecteixen l'alentiment progressiu en el creixement de la població que es detecta d'ençà l'inici de la crisi econòmica. L'arxipèlag balear ha assolit 1.106.049 habitants, xifra que suposa un augment de 10.623 residents, i en termes relatius, un increment del 0,97% (el quart més alt per Comunitats Autònomes). Els estrangers suposen un col·lectiu de 242.256, cosa que representa un 22% de la població, la major xifra de totes les comunitats autònomes i molt per sobre de la mitjana estatal, que és del 12,2%. La xifra provisional d'estrangers de 2011 seria de 242.578, cosa que representaria un petit increment de 322 residents més que l'any anterior.

La població de les Illes Balears durant el període 2000-2010 ha experimentat un creixement del 25,88%. Cap altra comunitat autònoma de l'Estat espanyol ha assolit un increment tan important en termes relatius. Les dades provisionals segons la revisió del padró de l'1 de gener del 2011 pareixen marcar un canvi de cicle que es manifesta simultàniament en cada un dels components demogràfics de creixement: reducció del flux immigratori i descens en el nombre de naixements. L'augment poblacional ha estat conseqüència, essencialment, de la forta intensitat dels fluxos immigratoris procedents de l'estranger.

Un dels impactes estructurals més intensos s'ha produït en la composició per nacionalitat. L'any 2000 el 8% de la població tenia nacionalitat estrangera i en el 2010 aquesta població ha assolit un pes del 22%; en valors absoluts, s'ha passat dels 73.214 residents estrangers als 242.578. La repercussió d'aquest augment de població es manifesta en tots els àmbits demogràfics que s'analitzen.

Territorialment, s'observa un fort increment de la població estrangera en tots els municipis de les Illes, tot i que la distribució no és uniforme.

Finalment, cal destacar que la població que suporta el nostre arxipèlag és, com mostra l'indicador de pressió humana (IPH), molt superior a la que mostren les estadístiques demogràfiques. Com a conseqüència de l'estacionalitat de l'activitat econòmica turística centrada sobretot en els mesos estivals, la població s'incrementa en gran mesura fins augmentar en prop del 80% en l'àmbit insular.

B. ELS QUATRE PILARS DE L'ESTAT DEL BENESTAR

B.1. La Seguretat Social i la sanitat

El sistema de la Seguretat Social ha destinat el 2010 a les pensions contributives un import total de 1.630,7 milions d'euros, fet que suposa un increment del 6,3% respecte a l'any anterior. El ritme de creixement del nombre total de pensions a les Illes Balears en el 2010 ha estat de l'1,91%, un 0,1% més que el de 2009, superior als que es varen obtenir en l'àmbit nacional el 2010 i el 2009, de l'1,58% i de l'1'65%, respectivament. Per comparació entre comunitats autònomes, la quantia mitjana de les pensions en vigor el desembre de 2010 a les Illes Balears continua situant-se en els llocs més baixos de la taula, només per damunt de la mitjana de Múrcia, Galícia i Extremadura. Si la comparació es fa per províncies, la posició de les Illes Balears continua sent intermèdia, tot i que hi ha 19 províncies amb un import mitjà inferior al de les Illes Balears. Per altra banda, si relacionam l'import total de les pensions segons el nombre total de pensions, es pot parlar de certes diferències en la pensió mitjana entre municipis de l'àrea metropolitana de Palma i del litoral i els municipis de l'interior.

Del total de pensions en vigor per classe, sexe i grup d'edat, el 54,54% correspon a dones, amb un total de 91.489 pensions en vigor, mentre que el 45,46% restant correspon al col·lectiu masculí, amb un total de 76.257. Pel que fa al 2009, en termes absoluts, suposa un increment de 1.864 en vigor en el cas dels homes i de 1.123 en el cas de les dones. La pensió més important del sistema contributiu de les Illes Balears és la de jubilació, que representa el 67,41% de les despeses, seguida de les de viduïtat i d'incapacitat permanent, que representen el 18,58% i el 12,74%, respectivament.

Per altra banda, amb independència de les pensions, l'Institut Nacional de la Seguridad Social (INSS) ha gestionat el 2010 a les Illes Balears una despesa en subsidis i altres prestacions per import de 112,11 milions d'euros, fet que suposa una disminució global del 7,92%.

Quant a les prestacions per atur, el darrer dia de desembre de 2010 constaven d'alta com a perceptors de les prestacions per atur 104.634 persones, 56.297 de les quals eren perceptores de prestacions contributives, 46.402 de subsidis i 1.935 de renda activa d'inserció.

Pel que fa a la salut de la població de les Illes Balears l'any 2010, es pot dir que hi ha dues fites importants: una és la Llei 16/2010 de Salut Pública de les Illes Balears, que ha de contribuir a donar-hi importància mitjançant accions preventives i de promoció de la salut, actuant des de la vessant dels diferents determinants de la salut. L'altre llei de gran incidència, aquesta estatal, és la llei que restringeix l'ús de tabac en espais públics.

Quant al sistema sanitari de les Illes Balears, durant el 2010 cal destacar l'entrada en funcionament de l'Hospital Universitari Son Espases com a hospital de referència de les Illes, en substitució de Son Dureta. També s'han ampliat els recursos d'atenció primària, amb dos centres de salut inaugurats i una nova unitat bàsica, a més de continuar moltes obres a centres que s'inauguraran el 2011. L'activitat assistencial a primària ha disminuït fruit de la implantació de la recepta electrònica. Igualment l'activitat hospitalària ha estat lleugerament menor que l'any 2009. Finalment, cal destacar que s'ha desenvolupat l'anomenat Marc de Qualitat, per tal de garantir la qualitat de l'assistència sanitària als centres públics i privats.

B.2. L'educació, la cultura i la llengua

Continuant amb l'ascens progressiu de la matrícula dels darrers anys, al curs 2010/2011 s'ha registrat un increment de la matrícula en tots els ensenyaments no universitaris de règim general obligatori i no obligatori (infantil, batxillerat i cicles formatius). Aquest augment es relaciona directament amb les altes taxes de matriculació d'alumnat estranger. El creixement de l'alumnat procedent de l'estranger dels darrers anys ha suposat l'existència d'un sistema escolar inestable des de la perspectiva d'haver de donar resposta a la demanda de places escolars en els nivells, fonamentalment, obligatoris. Aquest increment de l'alumnat estranger no només té un impacte en la construcció de centres escolars, sinó que a més està impactant en els resultats sobre el rendiment educatiu, en el desenvolupament de programes específics per a aquest col·lectiu, en la formació permanent de professorat sobre aquesta qüestió, o en la posada en marxa de programes socioeducatius en zones i centres educatius determinats.

En relació amb les universitats presents a les Illes Balears (UIB, UNED i UOC), aquestes han augmentat el nombre d'alumnes en un context de reforma intensa per adaptar-se a l'Espai Europeu d'Educació Superior. Aquest increment s'ha d'explicar per la situació de dificultat d'accés al mercat de treball per als joves de les Illes. S'ha motivat la inversió en processos de formació de llarga durada. A més, s'observa una reducció real dels ingressos aportats per l'Administració. Aquests tres processos complementaris: reforma dels plans d'estudis i els ensenyaments, increment de l'alumnat i reducció pressupostària poden posar en risc la millora de la qualitat dels nivells superiors de formació.

En l'àmbit cultural, la despesa total en cultura a les Illes Balears ha estat de 372,7 milions d'euros, la qual cosa equival a un 3,03% de les despeses totals de les llars familiars (12.293,26 milions d'euros). En la variació respecte dels tres anys anteriors es nota una tendència decreixent de la despesa en cultura a les Illes Balears, ja que l'any 2008 aquesta despesa suposava un 3,11%, el 2007 era d'un 3,21% i el 2006 es tractava d'un 3,66%, respecte del total de despeses de les llars. Pel que fa al repartiment per àrees culturals dels 372,7 milions d'euros destinats a cultura, l'àmbit que registra una despesa major és el tractament de la informació i Internet, que suposa una despesa de 134,9 milions d'euros. Tot seguit hi ha tots aquells serveis culturals que no són espectacles, amb una despesa de 67 milions d'euros, i també registren una despesa elevada els equipaments audiovisuals, fotogràfics i cinematogràfics, amb un cost de quasi 60 milions d'euros. Aquells àmbits culturals que el 2009 generen menys despesa són els qualificats com a altres béns i serveis, que suposen un cost de 6,7 milions d'euros; seguits, amb notable diferència, de les publicacions de llibres no de text, amb 16,2 milions d'euros; i els béns de suport per al registre d'imatge, so i dades, amb una despesa de 16,7 milions d'euros.

Pel que fa a la llengua, enguany s'ha dedicat l'anàlisi a destacar els principals resultats que s'han obtingut de l'Enquesta Modular d'Hàbits Socials (EMHS) de les Illes Balears 2010, realitzada per l'IBESTAT. Segons aquestes dades, el 36,1% diu que la seva llengua és el català, el 6,2% considera tant el català com el castellà llengua pròpia, el 45,9% el castellà i l'11,9% altres llengües. En relació amb els valors de què es disposen referits a l'any 2003 s'observa la reducció de nou punts percentuals del valor del català, el manteniment del castellà i que es duplica el valor relatiu dels que consideren les dues llengües com a pròpies i dels que hi consideren altres llengües.

B.3. L'habitatge

A les Illes Balears la recessió de la construcció residencial ha seguit avançant el 2010, però el ritme s'ha alentit. El sector ha continuat immers en un doble procés d'ajust sever, fet que deriva de la pròpia correcció cíclica des de nivells de sobreoferta i, a més, el que ve induït per l'escenari econòmic recessiu. El nombre d'habitatges visats ha continuat caient (-17,1%), encara que molt menys que en el 2009. El nombre d'habitatges visats el 2010 (2.036) representa tot just un 12,9% de les visades el 2007. S'ha moderat la caiguda d'habitatges lliures iniciats, però el nombre de nous habitatges protegits iniciats ha augmentat. D'altra banda, encara s'acaben 5.171 habitatges lliures i el nombre d'habitatges protegits acabats segueix augmentant.

Les compravendes d'habitatges han augmentat: un 12,8% les noves i un 26,4% les usades. El nombre i el valor de les operacions hipotecàries han moderat la caiguda. Aquesta millora aparent de la demanda és conseqüència de la continuació de la reducció de preus, de la baixada dels tipus d'interès i de la política de preus i finançament seguida pels bancs i caixes d'estalvis en la venda del propi estoc d'habitatges, i també respon al canvi de tractament fiscal de l'habitatge.

El gruix de l'ajust dels preus de l'habitatge a les Balears s'està centrant en l'habitatge usat, i afecta molt menys l'habitatge nou, mentre que els preus mitjans mostren signes d'estabilització. La disminució dels preus de l'habitatge (tot i que en el 2010 s'hagi alentit) i, sobretot, dels tipus d'interès, millora l'accessibilitat teòrica a l'habitatge, però, com a conseqüència bàsicament de les reduccions del crèdit, sovint no es tradueix en demanda efectiva. El descens dels tipus alleuja la morositat, però aquesta continua avançant amb vigor a causa del deteriorament de l'economia i l'atur elevat.

En els tres últims anys els preus de lloguer han baixat a les Balears i també, encara que menys, en el conjunt de l'Estat. El 2010 el preu mitjà ha baixat un 11,2% a les Illes Balears

En l'àmbit de les Illes Balears, les polítiques d'accés a l'habitatge s'emmarquen, d'una banda, en el Pla Estatal d'Habitatge i Rehabilitació 2009-2012 i, de l'altra, en el Pla Estratègic d'Habitatge 2008-2011 de les Illes Balears, anomenat Pla Vuit 11 d'habitatge, que es desenvolupa seguint cinc eixos d'actuació per afavorir l'accés a l'habitatge: adquisició, rehabilitació, lloguer, joves i altres ajudes.

El 2010 ha canviat la fiscalitat de l'habitatge: s'ha augmentat l'IVA i s'ha anunciat l'eliminació de la desgravació per a l'adquisició i rehabilitació d'habitatges per a rendes superiors a un cert límit, i

l'ampliació dels límits a la deducció per lloguer, tot això en l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques i a partir de l'1 de gener de 2011.

B.4. Els serveis socials i la dependència

La regulació de la nova Llei de serveis socials ja ha tengut un impacte sobre el sistema de serveis socials. En aquest sentit, s'ha abordat l'anàlisi de la intervenció en atenció primària des de l'escenari aportat per aquesta norma. També s'han analitzat les dades referides a l'activitat interna dels serveis socials comunitaris, s'ha fet esment a factors com la dotació i la tipologia dels professionals que els gestionen i el cost d'aquesta estructura de recursos humans. Per últim, s'han analitzat les dades corresponents a l'atenció sobre les persones usuàries del sistema.

En l'apartat de prestacions econòmiques, s'ha posat especial atenció a dues prestacions molt importants en moments de crisi econòmica: la Renda Mínima d'Inserció i les ajudes d'urgència social.

Quant als recursos, vists des de la dimensió sectorial, en aquesta edició s'ha donat rellevància especial a l'activitat dels sectors d'atenció a la infància i atenció a les persones amb discapacitat. Pel que fa a la gent gran i la dona, l'anàlisi s'ha centrat en les previsions que el Pla Estratègic de Serveis Socials 2011-2014, del Govern de les Illes Balears, en fa al respecte de la cobertura de centres i equipaments en el primer cas, i centres d'acollida i tractament sobre dones víctimes de violència de gènere en el segon. Finalment, s'ha avaluat quina ha estat l'activitat principal del Govern de les Illes Balears i dels consells en relació a innovació normativa, científica i les principals iniciatives formatives dutes a terme.

Per altra banda, l'Enquesta Modular d'Hàbits Socials (2010) ha permès actualitzar les dades sobre dependència a les Illes Balears. Segons aquesta font, a la nostra comunitat hi ha un 10,2% de persones dependents. El col·lectiu de les persones majors de 65 anys segueix essent, amb diferència, el més nombrós, tant pel que fa a la discapacitat com a la dependència. Respecte del total de persones en situació de dependència, el grup de persones majors de 65 anys suposa un 57,9%. Pel que fa al nombre de persones amb discapacitats, se situa en 78.552.

C. ALTRES INDICADORS SOCIALS: LA JUSTÍCIA

La població reclusa a les Illes Balears era l'any 2009, última dada disponible, de 1.937 persones (el 2008 pujava a 2.090). Es va rompre, per tant, la tendència a l'alça dels últims anys.

L'any 2010 l'Audiència Provincial ha experimentat un descens lleuger dels assumptes, tant pel que fa als registrats com als resolts, en relació amb l'exercici anterior. El partit judicial de Palma s'organitza en jutjats de primera instància, els quals han vist incrementats el nombre de casos amb excepció dels jutjats de família; jutjats contenciosos administratius, que han experimentat un descens considerable de casos amb relació a l'any 2009, encara que, tant pel volum com per la problemàtica dels assumptes que atenen, s'ha fet necessària la creació d'un nou òrgan; jutjats de violència contra les dones, que han vist reduït el nombre de denúncies presentades fins arribar a les 2.849, de les quals hi ha 437 renúncies, s'han imposat 430 ordres de protecció i 509 mesures de protecció a les víctimes; jutjats de menors, que han experimentat un augment

d'assumpes; jutjats d'instrucció, en els quals s'han registrat 6.008 casos més respecte a l'any 2009, motiu pel qual es reitera la necessitat que es creï, almenys, un nou òrgan d'acord amb el mòdul fixat pel CGPJ; i jutjats penals de l'1 al 7, en els quals, en contra de la tendència dels anys anteriors, hi ha hagut un descens en el nombre d'assumpes. En el jutjat penal número 8 ha destacat la disminució d'executòries registrades i d'executòries en tràmit. El jutjat de vigilància penitenciària ha seguit la tendència en l'augment d'assumpes registrats. El Jutjat degà ha registrat un descens en el nombre d'expedients de consignació de renda, de queixes presentades al Deganat i de demandes presentades al CGPJ. El servei comú ha experimentat l'any 2010 un descens de diligències unipersonals i d'embargaments, remocions i llançaments; en canvi, s'ha produït un increment de 671 exhorts. Pel que fa al Registre Civil, cal destacar l'augment de les inscripcions per naixement, expedients i cooperació registral.

Quant a l'activitat de la fiscalia, respecte als delictes contra la vida, s'ha observat un descens d'homicidis i un augment d'assassinats; pel que fa als delictes de lesions s'ha experimentat un augment significatiu en els delictes de maltractament familiar i en els de lesions qualificades i un descens en la resta de delictes. Pel que fa als delictes contra la llibertat, l'any 2010 han augmentat considerablement i s'han generalitzat les denúncies; i quant als delictes contra la llibertat sexual, els índexs s'han incrementat en tots els casos excepte en els d'assetjament sexual i els d'exhibicionisme. En referència als delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic, s'han produït més denúncies per furts, robatoris amb violència i amb força o estafa, entre altres; i han disminuït les denúncies per extorsió, robatori i furt de vehicles o blanqueig de capitals, entre d'altres. Respecte als delictes contra els drets dels treballadors, l'any 2010 han disminuït, però s'ha denunciat un delicte de tràfic de mà d'obra. Per altra banda, han augmentat significativament les denúncies per delictes contra l'ordenació del territori i contra el patrimoni històric i s'han reduït considerablement les referides a delictes contra el medi ambient en general o per imprudència. Per altra part, s'ha registrat un augment significatiu en els delictes d'incendi amb perill per a la vida, per tràfic de drogues i per negativa a la realització de la prova d'alcoholèmia i per conducció alcohòlica. En canvi, s'ha registrat un descens important de delictes per conducció sota els efectes de begudes alcohòliques. Per últim, l'any 2010 hi ha hagut una disminució generalitzada de les denúncies per falsificacions, excepte en els delictes de falsificació de documents públics i mercantils i la falsificació imprudent per part de funcionari.